

יוני 2019

הגדרת עובד כ"עובד כפיים" וחלות צו ההרחבה בענף המתכת, החשמל והאלקטרוניקה

ע"ע 48382-01/17, יוסף נירנברג נגד ב.ג. גולד טכנולוגיות בע"מ ואח', 10 באפריל 2019

העובדות

העובד יוסף נירנברג הועסק במחלקת החרیטה של המעסיקה, ב.ג. גולד טכנולוגיות, העוסקת בטכנולוגיות עיבוד שבבי מדויק. תפקידו היה מפעיל מכונות חריטה ממוחשבות (CNC), והועסק מיום 13 בפברואר 2005 ועד לפיטוריו ביום 1 במאי 2014. לאחר סיום עבודתו הגיש העובד תביעה לקבלת תשלומים שונים עבור זכויות המגיעות לו מהמעסיקה, לטענתו, עבור תקופת עבודתו ועבור נסיבות סיומה. בין היתר תבע העובד כי תשולם לו תוספת ותק בהתאם לצווי ההרחבה בענף המתכת, החשמל והאלקטרוניקה, וכי חישוב גמול השעות הנוספות ייערך בהתאם לצוים אלה. המעסיקה טענה כי צווי ההרחבה אינם חלים על העובד, מאחר שאין לראות בו "עובד" כמשמעות המונח בצווי ההרחבה, המגדירים "עובד" כ"עובד כפיים".

פסק הדין של בית הדין האזורי לעבודה

בית הדין האזורי לעבודה החליט לדחות את התביעה, כי הגיע למסקנה, שעבודת המערער אינה עבודת כפיים לפי מהותה, מאחר שהמכונה, שהפעיל המערער, החליפה את עיקר עבודת הייצור, במובן שהיה נהוג בעת חתימת ההסכם הקיבוצי שהורחב בצו.

פסק הדין של בית הדין הארצי לעבודה

בית הדין קובע כי צווי ההרחבה חלים על העובד ולפיכך, הערעור מתקבל.

חוק הסכמים קיבוציים קובע כי הסכם עבודה כללי, המוגדר כהסכם "לענפי עבודה מסוימים או לכל ענפי העבודה", יחול על מעסיקים הכלולים בהסכם ועל "כל העובדים מהסוגים הכלולים בהסכם" המועסקים על-ידי אותם מעסיקים.

צו ההרחבה יחול על המעסיקים הפועלים בענף, שבו חל ההסכם הקיבוצי הכללי ועל סוגי העובדים המפורטים בהסכם הקיבוצי הכללי. מאחר ש"צו ההרחבה הנו פועל יוצא מהסכם קיבוצי שאת הוראותיו הוא בא להרחיב, כולן או מקצתן, מי שאינו בבחינת 'עובד' לפי ההגדרה שבהסכם, לא ייכנס להגדרה בדלת האחורית, בשובלו של צו ההרחבה" (משה קרמר נגד שמרד אלקטרוניקה בע"מ, פד"ע כ"א, 55).

לשכת המסחר והתעשייה
חיפה והצפון

מידע עבודה

בית הדין קובע כי צווי ההרחבה הנדונים בפסק הדין חלים על המעסיקה, בהיותה מפעל בענף המתכת, אשר בתקופת עבודת העובד לא נמנה עם החברים בארגון המעסיקים, שחתם על ההסכמים הקיבוציים שעליהם הוצאו צווי ההרחבה. עם זאת, יש לבחון את תחולתם על העובד. קיימת פסיקה ענפה בסוגיית תחולת צווי ההרחבה על מעסיק, ולפיה שאלת תחולתו של צו ההרחבה היא שאלה שבעובדה, המשולבת בקביעה משפטית, וההכרעה נסמכת הן על מבחן לשוני של הגדרות ההסכם הקיבוצי, הן על מבחן טכני, המיושם לפי פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, והן על מבחן מהותי. לעומת זאת, סוגיית חלותם של הסכמים קיבוציים וצווי ההרחבה על סוגי עובדים, בנסיבות, שבהן ההסכם הקיבוצי הכללי או צו ההרחבה חלים על המעסיק, כמעט ולא נבחנה בפסיקה.

שאלת חלותו של צו ההרחבה על עובד היא שאלה חיצונית להסכם הקיבוצי הכללי, והיא מחייבת, בין היתר, להידרש למבחנים טכניים של סיווג ענפי תעסוקה. התשובה לשאלה האם עובד נמנה עם סוגי העובדים, שעליהם חל ההסכם קיבוצי, מחייבת לפרש את ההסכם הקיבוצי עצמו על פי כללי הפרשנות של הסכמים קיבוציים, תוך מתן משקל להקשר התעשייתי לצד מתן משקל לפרשנות מילולית.

בית הדין קובע, כי אין מחלוקת על העובדה, שתפקידו של העובד כמפעיל מכונת חריטה ממוחשבת, היה כרוך בביצוע עבודה פיזית הכוללת את הפעלת כפות הידיים, לצד פעולות של הקלדת הוראות למכונה. מאחר שאין למבחן של היקף העבודה הפיזית ומידת המאמץ המושקע על-ידי עובד, משקל של ממש בשאלה האם העובד הוא מי שיש לסווגו כ"עובד עבודת כפיים" (פועל בעל מקצוע, פועל מאומן או בלתי מקצועי) כמשמעות המונח בצווי ההרחבה, הרי שאין כל ספק, שעובדי פס ייצור במפעל בענף המתכת יסווגו כעובדי כפיים עליהם חלים צווי ההרחבה. זאת, גם אם תרומת כל אחד ואחד מהם לייצור המוצר הסופי, המופק באופן מכני ולא ידני, אינה גבוהה בהיבט העובדתי, ואף אם פעולתם המונוטונית אינה כרוכה במאמץ פיזי רב. הדגש, אפוא, צריך להיות על עצם השתתפותו של העובד בתהליך הייצור ועל היותו חלק משרשרת הייצור.

בית הדין מוסיף, כי הגדרת "עובד" בהסכם הקיבוצי וצווי ההרחבה בענפי המתכת, חשמל ואלקטרוניקה, אינה עומדת בפני עצמה. המונח "פועל מאומן", הנכלל בגדרו של המונח "עובד כפיים", מוגדר כ"פועל המועסק בתהליך הייצור בהפעלת מכונה, הרכבה, ביקורת או עיסוקים דומים אחרים". גם הנספח לצווי ההרחבה, שעניינו דירוג אלקטרונאים והכשרתם, מלמד כי "עובד" ייחשב אף אלקטרונאי, העוסק בשלושת אלה: "תכנון עבודה מעשית, תכנון מיקום רכיבים ועריכת מדידות ובדיקות".

לדעת בית הדין, אין ליצור אבחנה, שאין לה בסיס, בלשון ההסכם או בהקשר התעשייתי, בין עובדים, שעבודתם מחייבת מאמץ פיזי ניכר, לבין עובדים הנדרשים למאמץ פיזי פחות. על פני הדברים, זכויות העובד במפעל, שבו מצויות מכונות משוכללות יותר ופחות, תיגרענה עת יקודם לעבוד על מכונה משוכללת, תוך הפלייתו לרעה על פני חברו, שלא קודם.

הנה כי כן, לנוכח סוגי העובדים הנהנים מזכויות מכוחם של צווי ההרחבה והן לנוכח לשונם, הגדרת המונח "עובד" לפי צווי ההרחבה, אינה מצמצמת עצמה למי שנדרש להפעלת כוח פיזי בעת ביצוע עבודתו או למי שמייצר במו ידיו מוצר מוגמר.

התיק הוחזר לנשיא בית הדין האזורי לעבודה לקביעת הרכב שופטים להשלמת ההליך ולכימות זכויותיו של העובד. כמו כן, נקבע כי המעסיקה תישא בהוצאות המשפטיות בסכום של 7500 ש"ח.

04-8302100 | 04-8626364

haifachamber

haifachamber.org.il

לשכת המסחר והתעשייה חיפה והצפון,
דרך העצמאות 53, חיפה. מיקוד 3133101